

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

ATZINUMS
pārbaudes lietā Nr. 2024-56-2E,27N
Rīgā

03.10.2024.

Nr. 6-6/43

Valsts policijai
pasts@vp.gov.lv

Bērnu aizsardzības centram
pasts@bac.gov.lv

[Personai A]
[e-pasta adrese]

Par administratīvā pārkāpuma procesu

Tiesībsargs, izskatījis [personas A] iesniegumu (reģistrēts 26.08.2024. ar Nr. 1268) par situāciju [..] pamatskolā (turpmāk – Skola), ierosināja pārbaudes lietu par bērna tiesībām uz aizsardzību no vardarbības un labas pārvaldības principa pārkāpumu.

Faktiskie apstākļi

[1] Iesniedzēja norādīja šādus apstākļus.

[1.1] Iesniedzējas meita [persona B] 2024. gada 16. maijā ieradās uz tautas deju nodarbību Skolā. Aktu zālē tautas deju norises laikā uzturējusies arī skolotāja [persona C], kura ar savu audzināmo 8. klasi dekorējusi aktu zāli nākamajā dienā gaidāmajam 9. klases pēdējā zvana pasākumam. Plkst. 17.18 saņemta meitas ziņa, ka šī skolotāja viņu žņaudza un apsūkāja necenzētiem vārdiem. Ierodoties skolā pakal meitai, iesniedzēja par notikušo izteica sašutumu skolotājai, pēc kā kopā ar bērnu devās prom uz [ārstniecības iestāde] pēc palīdzības.

[1.2] Par notikušo Valsts policija 2024. gada 16. maijā uzsāka administratīvā pārkāpuma procesu Nr. [..] pēc Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā (turpmāk – Administratīvo sodu likums) 12. panta (maznozīmīga miesas bojājuma nodarīšana). Savukārt 3. jūnijā process izbeigts, lēmumā norādot, ka [personai B] nav konstatēti miesas bojājumi, kas vienlaikus neizslēdz fizisku sāpju nodarīšanu. Tomēr atbildība pēc

minētās normas nav paredzēta par fizisku sāpju nodarīšanu. Pēc iesniedzējas sūdzības augstākai amatpersonai 12. jūlijā lēmums atstāts negrozīts, vienlaikus norādot, ka lietas materiāli nosūtāmi pēc piekritības Bērnu aizsardzības centram.

[1.3] Bērnu aizsardzības centra 2024. gada 30. jūlija vēstulē norādīts, ka iespējamo pārkāpumu izdarīšanas brīdī [persona C] nav veikusi pienākumus kā valsts un/vai pašvaldību institūcijas amatpersona vai darbinieks, līdz ar to notikušā izvērtēšana nav Bērnu aizsardzības centra kompetencē. Tādējādi tanī pat dienā saņemtā informācija par iespējamo fizisko un emocionālo vardarbību pret bērnu pēc piekritības pārsūtīta Valsts policijai izskatīšanai un lēmuma pieņemšanai.

[1.4] Ar Valsts policijas inspektora 2024. gada 2. augusta lēmumu nolemts uzsākt administratīvā pārkāpuma procesu un atzīt par pie atbildības saucamo personu [personu C] par Bērnu tiesību aizsardzības likuma 81. pantā paredzēto nodarījumu. Lietas materiāli 15. augustā nosūtīti Administratīvajai komisijai izskatīšanai.

[1.5] Iesniedzēja skaidro, ka kopš notikumiem 16. maijā notiek nepārtraukta lietas materiālu pārsūtīšana. Valsts policijai jau sākotnējā administratīvā pārkāpuma procesā bija jākonstatē cita pārkāpuma sastāvs un jāmaina kvalifikācija no Administratīvo sodu likumā uz Bērnu tiesību aizsardzības likumā noteikto pārkāpumu.

Iesniedzēja lūdz izskatīt iesniegumā minētos apstākļus, novēršot iestāžu pārkāpumus, ja tādi tiks konstatēti.

Tiesībsarga vērtējums

Tiesībsarga uzdevums ir veicināt cilvēktiesību aizsardzību un sekmēt, lai valsts vara tiktu īstenota tiesiski, lietderīgi un atbilstoši labas pārvaldības principam. Tiesiskuma princips attiecas uz valsts pārvaldes darbību, kas nozīmē, ka katrai iestādei ir normatīvajos aktos noteikta kompetence. Bet vienlīdz tas nozīmē, ka valsts pārvaldē jāpastāv efektīvam tiesiskuma uzraudzības mehānismam. Tiesiskuma kontrolei valstī ir izveidoti iekšēji un ārēji kontroles mehānismi, taču ārējo kontroles mehānismu uzdevums nav stāties iekšējo kontroles mehānismu vietā.

[2] Valsts policijas rīcība

[2.1] Bērnu tiesību aizsardzības likuma 1. panta 9.¹ punktā ir noteikts, ka vardarbība ir visu veidu fiziska vai emocionāla cietsirdība, seksuāla izmantošana, pamešana novārtā vai cita veida izturēšanās, kas apdraud vai var apdraudēt bērna veselību, dzīvību, attīstību vai pašcieņu. Savukārt šī panta 11. punktā skaidrots, ka fiziska vardarbība ir bērna veselībai vai dzīvībai bīstams apzināts spēka pielietojums saskarsmē ar bērnu vai apzināta bērna pakļaušana kaitīgu faktoru, tai skaitā

tabakas izstrādājumu vai augu smēķēšanas produktu dūmu vai elektroniskās smēķēšanas ierīču tvaiku, iedarbībai.

Saskaņā ar Latvijai saistošiem starptautiskajiem un nacionālajiem tiesību aktiem ikvienam bērnam ir tiesības būt drošībā, tiesības tikt pasargātam no visa veida vardarbības. Šīs tiesības ir absolūtas, tās nav pakļautas nekādiem ierobežojumiem un ir īstenojamas neatkarīgi no tā, kur bērns atrodas: pirmsskolas izglītības iestādē, skolā, mājās vai citur.

Atbildība par fizisku vardarbību pret bērnu ir noteikta Bērnu tiesību aizsardzības likuma 81. pantā, kurā paredzēts, ka par pamešanu novārtā, fizisku vai emocionālu vardarbību pret bērnu piemēro brīdinājumu vai naudas sodu līdz simt četrdesmit naudas soda vienībām. Ja vardarbīgā rīcība ir atstājusi noteiktas sekas, tad atbildība var iestāties arī saskaņā ar Krimināllikuma normām – 174. pantu, ja bērnam nodarītas fiziskas vai psihiskas ciešanas un ja tās nodarījušas personas, no kurām cietušais ir materiāli vai citādi atkarīgs; 126. pantu, ja bērnam nodarīts vidēja smaguma miesas bojājums vai 125. pantu, ja bērnam nodarīts tīšs smags miesas bojājums.

[2.2] Administratīvo sodu likuma 12. pantā ir noteikta administratīvā atbildība par maznozīmīga miesas bojājuma nodarīšanu: “par maznozīmīga miesas bojājuma, tas ir, miesas bojājuma, kas izraisījis īslaicīgas, maznozīmīgas sekas, bet nav izraisījis veselības traucējumu vai vispārējo darbības zaudējumu, nodarīšanu piemēro naudas sodu no četrdesmit divām līdz simt naudas soda vienībām”. Minētais pants ir piemērojams gadījumos, ja pret personu vērstās vardarbības sekas nesasniedz Krimināllikumā paredzētās. Taču tas nav piemērojams, ja cietusī persona ir nepilngadīga, jo par vardarbību pret bērnu persona ir saucama pie atbildības saskaņā ar speciālo normu – Bērnu tiesību aizsardzības likuma 81. pantu. Ja pieļautu, ka par bērnam nodarītiem maznozīmīgiem miesas bojājumiem persona būtu jāsauc pie atbildības pēc Administratīvo sodu likuma 12. panta, tad veidotos situācija, ka salīdzinoši vieglākos gadījumos, kad bērnam nav konstatēti miesas bojājumi, personai varētu piemērot smagāku sodu, nekā gadījumos, kad fiziskā vardarbība ir radījusi maznozīmīgus miesas bojājumus. Proti, saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 81. pantu personai varētu piemērot naudas sodu līdz simt četrdesmit naudas soda vienībām, bet saskaņā ar Administratīvo sodu likuma 12. pantu – tikai līdz simt naudas soda vienībām. Ir acīmredzami, ka šāds pieļāvums ir aplams.

Ir jāpiekrīt iesniegumā teiktajam, ka Valsts policijai jau sākotnēji bija pareizi jākvalificē nodarījums – pēc kuras tiesību saukt personu pie atbildības par vardarbību pret bērnu. Tā vietā ar 2024. gada 3. jūnija lēmumu administratīvā pārkāpuma process izbeigts, vienlaikus nenoliedzot apstākli, ka skolotāja bērnam nodarījusi sāpes. Proti, lēmumā norādīts: “Pēc Valsts tiesu medicīnas ekspertīzes centra 2024. gada 22. maija Eksperta atzinuma Nr.3336-2023 secināms, ka [personai B] nav

konstatēti miesas bojājumi, kas neizslēdz fizisku sāpju nodarīšanu. Diagnozi – “Sejas sasitums, kakla daļas kompresija ar rokām” – novērtējot miesas bojājumu smaguma pakāpi neņem vērā, jo tā nav pamatota ar objektīvu simptomātiku.” Tātad policijas amatpersonai bija zināms, ka pret meiteni bija vērsta fiziska vardarbība. Taču, neskatoties uz to, administratīvā pārkāpuma process, kas uzsākts uz neatbilstošas tiesību normas pamata, ne vien tika izbeigts, bet arī netika uzsākts cits, tādējādi pieļaujot, ka vardarbība pret bērnu paliek bez ievērības.

[2.3] Izskatot sūdzību par 3. jūnija lēmumu, augstāka amatpersona 12. jūlijā to noraidīja, atzīstot par pareizu lēmumā ietvertu pamatojumu. Atbildot uz iesniedzējas argumentu par fizisku sāpju nodarīšanu meitai, skaidrots, ka minētais fakts ir izskatāms atsevišķi, nosūtot lietas materiālus kompetentai iestādei izvērtēšanai un attiecīga procesuāla lēmuma pieņemšanai. Augstāka amatpersona noteikusi, ka lietas Nr. [...] materiāli nosūtāmi Valsts policijas [...] reģiona pārvaldes [...] iecirknim jautājuma lemsšanai par materiālu pārsūtīšanu pēc piekritības saskaņā ar Administratīvās atbildības likuma 117. panta pirmās daļas 3. punktu. Nav saprotams, kādēļ materiālus nevarēja pārsūtīt augstāka amatpersona pati, bet tie bija jānosūta atpakaļ iecirknim jautājuma izlemšanai. No Bērnu aizsardzības centra 2024. gada 30. jūlija vēstules izriet, ka materiāli no Valsts policijas ir saņemti 18. jūlijā, tātad 5 dienas pēc augstākas amatpersonas lēmuma. Šāda kavēšanās ne vien neatbilst Administratīvās atbildības likuma 117. panta pirmās daļas 3. punktā noteiktajam triju dienu termiņam, bet arī Bērnu tiesību aizsardzības likumā noteiktajam principam, ka lietas, kas saistītas ar bērnu tiesību aizsardzību, izskatāmas nekavējoties (20. panta pirmā daļa, 73. pants).

[3] Bērnu aizsardzības centra rīcība

Bērnu aizsardzības centra 2024. gada 30. jūlija atbildē Nr. 2-2/2398 citēta pašvaldības (Skolas dibinātāja) vēstules daļa, kurā skaidrots, ka skolotāja [persona C] konflikta ar [personu B] laikā, uzturoties skolas telpās, nepildīja amata pienākumus kā mācību priekšmeta skolotāja, proti, skolotāja šajā laikā kopā ar 8. klases izglītojamajiem ārpus sava darba laika dekorēja skolas telpas. Atsaucoties uz Latgales apgabaltiesas 2020. gada 8. decembra (atbildē kļūdaini norādīts – 8. septembra) spriedumu lietā Nr. 1A12007119, Bērnu aizsardzības centrs secinājis, ka [persona C] nav veikusi pienākumus kā valsts un/vai pašvaldību institūcijas amatpersona vai darbinieks, līdz ar to iespējamā pārkāpuma izvērtēšana nav centra kompetencē.

Bērnu aizsardzības centra secinājumam nevar piekrist.

Pirmkārt, tiesībsarga ieskatā kļūdaini ir secinājums, ka konflikta laikā [persona C] nav veikusi pienākumus kā pašvaldības institūcijas darbiniece – skolotāja. Saskaņā ar Darba likuma 130. panta pirmo daļu darba laiks ir laikposms no darba sākuma līdz beigām, kura ietvaros darbinieks veic darbu un atrodas darba devēja rīcībā, izņemot pārtraukumus darbā. Savukārt Darba likuma

141. panta pirmajā daļā noteikts, ka atpūtas laiks ir laikposms, kura ietvaros darbiniekam nav jāveic viņa darba pienākumi un kuru viņš var izlietot pēc sava ieskata. No lietas apstākļiem ir zināms, ka [persona C]: 1) atradās izglītības iestādē; 2) bija kopā ar savu audzināmo klasi (izglītojamiem), kā arī vadīja un uzraudzīja viņu darbu; 3) veica darbības ārpusstundu pasākuma vajadzībām, proti, dekorēja Skolas aktu zāli gaidāmajam Pēdējā zvana pasākumam. Šie apstākļi kopsakarā liecina, ka skolotāja atradusies izglītības iestādē savu darba uzdevumu ietvaros kā 8. klases audzinātāja, nevis kā privātpersona vai citu ar darbu nesaistītu iemeslu dēļ. Jāpiebilst, ka secinājums par [personas C] statusu (nav Skolas darbiniece) šķietami ir pretējs Latgales apgabaltiesas 2020. gada 8. decembra spriedumā teiktajam, taču ir pilnībā atbilstošs bērnu interešu prioritātes un labas pārvaldības principam. Jāņem vērā, ka spriedums veido vienu gadījumu tiesu praksē, bet tas pats par sevi neveido noturīgu tiesu praksi vai judikatūru. Tāpat saskatāmas arī būtiskas atšķirības abu situāciju faktiskajos apstākļos. Lietā Nr. 1A12007119 pie atbildības saucamā persona atradās izglītības iestādē ne sava darba devēja (izglītības iestādes) noteikto uzdevumu izpildei, bet pēc pasākuma rīkotāju, kas bija citas personas, aicinājuma, pretēji [personai C], kura kā 8. klases audzinātāja kopā ar izglītojamiem dekorēja Skolas zāli izglītības iestādes rīkotajam pasākumam.

Otrkārt, Bērnu aizsardzības centrs materiālus par iespējamo vardarbību pret bērnu saņēma no Valsts policijas. Tātad Valsts policija, kura līdz ar Bērnu aizsardzības centru ir kompetentā institūcija administratīvā pārkāpuma procesa par fizisku un emocionālu vardarbību pret bērnu veikšanai, bija secinājusi, ka konkrētā gadījuma izskatīšana nav policijas kompetencē. Taču Bērnu aizsardzības centrs nosūtīja materiālus atpakaļ Valsts policijai, tādējādi faktiski norādot uz Valsts policijas secinājuma aplamību un uzstājot uz sava viedokļa pareizību. Šādu rīcību nevar atzīt par labu praksi. Tiesībsargam nav zināms, vai Bērnu aizsardzības centrs, konstatējot, ka neviena no institūcijām nesaskata savu kompetenci administratīvā pārkāpuma procesa veikšanā, ir sadarbojies ar Valsts policiju mēģinājumā panākt kopīgu viedokli piekritību vienai vai otrai iestādei. Ja tas netika darīts, tad labas pārvaldības un sadarbības (Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6. panta trešā daļa) principu nevar atzīt par ievērotu.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Bērnu aizsardzības centram bija jāņem vērā Valsts policijas viedoklis, detalizētāk jāvērtē skolotājas atrašanās izglītības iestādē iemesli un nekavējoties jāuzsāk administratīvā pārkāpuma process par Bērnu tiesību aizsardzības likuma 81. pantā paredzēto nodarījumu.

[4] Jāatzīmē, ka administratīvā pārkāpuma process tomēr tika veikts un 15. augustā lieta tika nodota Administratīvajai komisijai lēmuma pieņemšanai. Tātad iestāžu darbības ir rezultējušās

bērna tiesību aizsardzības nodrošināšanā, taču kopumā trīs mēneši bijuši nepieciešami, lai administratīvā pārkāpuma lieta sasniegtu lēmuma pieņemēju.

[5] Pārbaudes lietu pabeidzu, konstatējot labas pārvaldības principa pārkāpumu Valsts policijas un Bērnu aizsardzības centra rīcībā.

Pamatojoties uz Bērnu tiesību aizsardzības likuma 65.² panta 3. punktā noteikto tiesībsarga kompetenci iesniegt priekšlikumus, kas veicina bērna tiesību ievērošanu, aicinu:

Valsts policiju veicināt darbinieku izpratni par normām, pēc kurām izskatāmi administratīvie pārkāpumi pret bērniem. Lūdzu informēt tiesībsargu par paveikto līdz 2024. gada 29. oktobrim.

Bērnu aizsardzības centru turpmāk detalizētāk vērtēt Bērnu tiesību aizsardzības likuma 81. pantā noteikto administratīvo pārkāpumu iespējamo izdarītāju statusu (valsts un pašvaldību institūciju amatpersonas vai darbinieki).

Saskaņā ar Tiesībsarga likuma 25. panta ceturto daļu atzinumam ir rekomendējošs raksturs.

Tiesībsargs

Juris Jansons

* No 2024.gada janvāra Tiesībsarga biroja gatavotie dokumenti tiek formatēti, ievērojot piekļūstamības prasības personām ar uztveres un redzes traucējumiem.